

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาของประเทศ หลังจากประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมของประเทศในหลายด้าน โครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นหนึ่งในหลายโครงการที่เกิดขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติโครงการดังกล่าวเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2541 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานแก่บัณฑิตและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบลในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

โครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นโครงการที่อยู่ในความสนใจของหลายฝ่ายด้วยความหวังว่าการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว จะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่หลังจากที่ได้ดำเนินการมาในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว บัณฑิตอาสาได้ประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษา วิเคราะห์ ค้นหาปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา จึงได้จัดทำรายงานการศึกษาขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาโดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา

วิธีการศึกษา

ศึกษาเอกสาร ระเบียบ หนังสือสั่งการ และอื่น ๆ ตลอดจนนำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้กำกับดูแลบัณฑิตอาสาและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ประกอบการจัดทำรายงาน

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาปัญหา อุปสรรค ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต ในช่วงการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการ สังคม รอบที่ 1 จากแบบรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือน (แบบ บอ. 3) ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2542 และความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้กำกับดูแลบัณฑิตอาสา และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ประกอบการจัดทำรายงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- (1) ทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสา และผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (2) เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (3) เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ จะสามารถนำไปศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งต่อไป

การนำเสนอผลการศึกษา

แบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 โครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บทที่ 3 จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 2

โครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็ง ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความเป็นมา

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยกรมประชาสงเคราะห์ ได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เป็นองค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลผู้ประสบปัญหาและผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาและผู้ด้อยโอกาส โดยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน รวมทั้งการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ลงไปดำเนินงานในหมู่บ้าน โดยมีนโยบายให้จัดตั้งให้ครบทุกหมู่บ้านในทุกจังหวัด ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีระบบในการดูแลและจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนได้ด้วยตัวเอง และทำให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อให้เกิดจำนวนคนว่างงานขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ไม่เพียงมีผลโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงานและกำลังแรงงานใหม่ที่สามารถศึกษาซึ่งรอเข้าสู่ตลาดแรงงาน แต่จะส่งผลกระทบต่อผู้ครอบครัว โดยคาดว่าจะมีผู้ว่างงานและกลับไปสู่ชนบทเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ซึ่งสภาพเช่นนี้จะทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการรองรับและจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะมีมากขึ้น

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2541 อนุมัติโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามโครงการเงินกู้จากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) วงเงิน 852 ล้านบาท โดยกำหนดให้มีการจ้างบัณฑิตอาสา จำนวน 12,794 คน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศรวม 6,397 แห่ง และจ้างผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน จำนวน 75 คน ปฏิบัติงาน ณ จังหวัด ๆ ละ 1 คน ซึ่งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยกรมประชาสงเคราะห์ และทบวงมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนในหมู่บ้าน ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการจ้างผู้ที่สำเร็จการศึกษาโดยเฉพาะบัณฑิตที่ว่างงานและมีภูมิลำเนาในชนบทลงไปปฏิบัติงานในท้องถิ่นของตน เพื่อเป็นการดึงคนไม่ให้ออกจากพื้นที่ ไปช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่องค์กรดังกล่าวและให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม รวมทั้งการส่งผู้มีประสบการณ์ด้านการเงินไปช่วยปฏิบัติงานโดยเป็นผู้ประสานงานและผู้ร่วมดำเนินงานกับจังหวัดในโครงการลงทุนเพื่อสังคมและโครงการอื่น ๆ ที่ลงไปดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สามารถดำเนินการได้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลตามมาตรการบรรเทาปัญหาการว่างงาน รวม 7 มาตรการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 (เพิ่มเติมโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2540) เพื่อให้ผู้ว่างงานมีงานทำทั้งเป็นการชั่วคราวหรือถาวร เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม รวมทั้งการยึดตามยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกระทรวงมหาดไทย ที่ยึดชุมชนเป็นหลัก เน้นการรวมกลุ่มของประชาชนโดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือและส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายกลุ่มชาวบ้าน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงินได้เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2542 เป็นต้นมา และจะปฏิบัติงานจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2542

วัตถุประสงค์¹

- (1) เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานแก่บัณฑิตและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน
- (2) สร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นองค์กรประชาชนในหมู่บ้าน ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม รวมทั้งให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

---

¹ ทบวงมหาวิทยาลัย และ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม , คู่มือบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542) , หน้า 1

บทบาทหน้าที่และภารกิจของบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน²

บัณฑิตอาสา

บทบาทหน้าที่

ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ผู้กระตุ้นเร่งเร้า ผู้ให้คำแนะนำปรึกษา และผู้อำนวยความสะดวกแก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม การสำรวจข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม การจัดทำโครงการเสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อสังคมนานาชาติ การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ตลอดจนงานอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจ

- 1) ดำเนินการสำรวจและให้คำปรึกษาแนะนำการจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- 2) ประสานงานและช่วยเหลือกรรมการ อบต. / กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในการปฏิบัติงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นภารกิจที่กระทบสู่ชุมชน
- 3) เผยแพร่ผลงาน สร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงาน / หน้าที่ / ภารกิจของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะการป้องกันการหลอกลวงคนหางานที่จะไปทำงานต่างประเทศในระดับหมู่บ้าน ตลอดจนการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน
- 4) ประสานงาน อบต. จัดทำแผนงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในระดับตำบล โดยระบุกิจกรรม / งบประมาณ / ระยะเวลาดำเนินการ ให้ชัดเจน
- 5) ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ แก่ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำโครงการที่จะเสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (กองทุนชุมชน) ของนานาชาติ
- 6) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ อบต. ประสานขอความร่วมมือมา

---

² เพิ่งอ้าง, หน้า 5 - 6

ผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน

บทบาทหน้าที่

เป็นผู้ประสานงานและผู้ร่วมดำเนินงานกับจังหวัด ในโครงการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ลงไปสู่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งดำเนินการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตอาสา และให้คำแนะนำปรึกษาแก่บัณฑิตอาสาในการดำเนินงานตามโครงการด้านการเงินต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจ

- 1) ร่วมกับจังหวัดในการจัดระบบการเงินและบัญชีตามโครงการลงทุนเพื่อสังคม
- 2) ให้คำแนะนำแก่บัณฑิตอาสา กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานตามโครงการลงทุนเพื่อสังคม
- 3) ติดตามการใช้จ่ายเงินตามโครงการลงทุนเพื่อสังคมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินเพื่อให้การช่วยเหลือผู้ว่างงาน ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน
- 4) ให้คำแนะนำปรึกษาด้านการตลาดแก่กิจกรรมที่ต้องอาศัยการตลาดในการดำเนินงาน
- 5) ดูแลเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณของบัณฑิตอาสา
- 6) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน³

บัณฑิตอาสา

(1) เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2542

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและการสำรวจชุมชน

- ออกเยี่ยมแนะนำตัวเอง ซึ่งแจ้งภารกิจให้ผู้นำชุมชน (ประธาน อบต.

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน ศสข. ผู้นำกลุ่ม ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัคร พระสงฆ์ ครู ฯลฯ) และประชาชนทราบ

---

³ อ้างแล้ว, หน้า 6 - 8

- ศึกษาชุมชน ได้แก่ สภาพพื้นที่ จำนวนประชากร สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน โดยพูดคุยกับผู้นำ ชาวบ้าน และศึกษาจากเอกสาร

- สํารวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม และปรับปรุงข้อมูล รวม 3 ครั้ง (มี.ค. - พ.ค. , มิ.ย. - ส.ค. และ ก.ย. - พ.ย.) โดยให้กรรมการ ศสพ. ร่วมในการสำรวจเพื่อให้สามารถสำรวจได้ด้วยตนเองต่อไป การสำรวจจะใช้เป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านรวมทั้งเผยแพร่บริการของรัฐและเอกชนให้ประชาชนทราบ

(2) เดือนเมษายน - กรกฎาคม 2542

- การสำรวจข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือนทั่วประเทศ (เมษายน - มิถุนายน)

- นำข้อมูลการสำรวจที่ได้มาวิเคราะห์และวางแผนร่วมกับ ศสพ. และ อบต. ในการจัดทำแผนงาน / โครงการ ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม (พฤษภาคม - กรกฎาคม)

- เผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ (เมษายน - มิถุนายน)

- ให้คำแนะนำแนวทางการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (กองทุนชุมชน) (เมษายน - มิถุนายน)

(3) สิงหาคม - ตุลาคม 2542

- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของ ศสพ. และ อบต. ตามแผนงาน / โครงการ ที่จัดทำขึ้น

(4) พฤศจิกายน - ธันวาคม 2542

สรุปผลการปฏิบัติงานให้ อบต. ศสพ. และประชาชนทราบและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินการกิจได้ด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ต่อไป

ภารกิจหลักของบัณฑิตอาสาที่ด้อยดำเนินงานทุกขั้นตอน

- เข้าร่วมประชุมกับ อบต. และ ศสบ. อย่างสม่ำเสมอ

- เผยแพร่ผลงาน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน/หน้าที่/ภารกิจของ
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

- ติดตามผลการดำเนินงานของชุมชนและประชาชนในการดำเนินงานตาม
โครงการต่าง ๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดประโยชน์
สูงสุดกับชุมชน

ผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน

(1) ศึกษาการจัดระบบการเงินและบัญชีตามโครงการเงินกู้

(2) ร่วมกับจังหวัดโดยการกำกับดูแลของประชาสงเคราะห์จังหวัด ในการ
ดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

บทที่ 3

จังหวัดภูเก็ต

1. ประวัติศาสตร์ภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ตแต่เดิมเป็นแหลมเชื่อมต่อกับแผ่นดินใหญ่ของประเทศเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ประกอบกับมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหาดทรายอันงดงาม ทอดยาวเหยียดลงสู่ทะเลอันดามันในมหาสมุทรอินเดีย ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นเกาะในสมัยปัจจุบัน ดินแดนแห่งนี้เชื่อว่าได้เคยเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อเสาะแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มแสวงโชคหลายพวกหลายเผ่า เป็นที่แวะพัก และเสาะหาเสบียงกรังของนักเดินเรือต่างชาติกลุ่มแล้วกลุ่มเล่า มีบันทึกทางประวัติศาสตร์หลายแหล่งที่บ่งชี้และยืนยันว่าเมืองถลางหรือเกาะภูเก็ตแห่งนี้ เคยมีผู้คนอาศัยอยู่นับเป็นเวลาช้านานเกือบสองพันปีมาแล้ว

สมัยศรีวิชัย ชุมชนภูเก็ตเป็นชุมชนที่รู้จักในชื่อเมือง "สิลิน" ซึ่งกลายเป็นถลางในเวลาต่อมา

สมัยกรุงศรีอยุธยา มีชาวฮอลันดามาสร้างสถานที่เก็บสินค้าเพื่อทำการรับซื้อแร่ดีบุกขึ้นที่เกาะภูเก็ตนอกจากชุมชนถลางที่มีอยู่เดิม ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2228 เซอวเลีย เดอเซอมอง ราชทูตฝรั่งเศสคนแรกได้เข้ามาสู่ประเทศไทย และทำสัญญาซื้อขายแร่ดีบุกที่เมืองภูเก็ตและเมืองบริวารของภูเก็ต

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้ปรากฏวีรกรรมอันยิ่งใหญ่เป็นเกียรติและศักดิ์ศรีสู่บ้านถุเมืองภูเก็ตมาจนทุกวันนี้ คือเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2328 ท่านผู้หญิงจันและคุณนุก ได้รวบรวมกำลังพลที่ถลางบ้านเคียนตอด้านท้ายพม่าสามารถต่อสู้จนพม่าแตกพ่ายไปในที่สุด พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เป็นท้าวเทพกระษัตรี และท้าวศรีสุนทร และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้เมืองภูเก็ตได้เจริญเติบโตมากขึ้นจากอิทธิพลของการค้าและเหมืองแร่ โดยเฉพาะได้มีการค้ากับอังกฤษเมื่ออังกฤษได้ป็นังเป็นตลาดค้าดีบุก ทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรมาตั้งบ้านเรือนในบริเวณที่ราบเหนืออ่าวทุ่งคาในเขตอำเภอเมืองในปัจจุบัน เมืองถลางซึ่งเคยเป็นชุมชนหนาแน่นกลับซบเซาลงเมืองภูเก็ตเจริญมากขึ้น ปัจจุบันจะเห็นได้จากลักษณะอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบจีนและยุโรป (CHINOPTUGAL STYLE) ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในตัวเมืองภูเก็ต เช่น ถนนถลาง เป็นต้น การค้าดีบุกได้เจริญมั่งคั่งมั่นคงทำให้ภูเก็ตมีบทบาทอย่างสำคัญต่อพื้นที่ใกล้เคียงอันได้แก่ พังงา กระบี่ ตรัง ระนอง และสตูล

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้มีการปรับปรุงระบบการปกครองหัวเมืองต่าง ๆ เป็นระบบมณฑลเทศาภิบาล และได้รวบรวมหัวเมืองชายทะเลตะวันตกตั้งเป็นมณฑลภูเก็ต เมื่อ พ.ศ. 2435 และต่อมา พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็นระบบประชาธิปไตย มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบราชการเป็นจังหวัดและอำเภอ ได้ยกเลิกมณฑลภูเก็ตและเปลี่ยนมาเป็นจังหวัดภูเก็ตแต่นั้นมา

2. สภาพทั่วไป

2.1 ขนาดและที่ตั้ง

ภูเก็ตเป็นเกาะใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีขนาดเนื้อที่ ประมาณ 539 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 336,875 ไร่ (รวมเกาะบริวารมีเนื้อที่ประมาณ 543.30 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ประกอบด้วยเกาะบริวาร 32 เกาะ ทิศเหนือจดทะเลและติดต่อกับจังหวัดพังงาตรงช่องแคบปากพระซึ่งกว้างประมาณ 490 เมตร ปัจจุบันมีสะพานสารสิน และสะพานท้าวเทพกระษัตรี เชื่อมระหว่างจังหวัดภูเก็ตและพังงา ทิศใต้จดทะเลอันดามัน ทิศตะวันออกจดทะเลเขตจังหวัดกระบี่ ทิศตะวันตกจดทะเลอันดามัน

2.2 สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศของจังหวัดภูเก็ตมีลักษณะยาวรีจากเหนือไปใต้ พื้นที่ประมาณร้อยละ 70 เป็นภูเขา ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 30 เป็นพื้นที่ราบ อยู่ทางตอนกลางและตะวันออกของเกาะ ลักษณะของพื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูง พื้นที่ชายฝั่งตะวันออกเป็นป่าชายเลน พื้นที่ฝั่งตะวันตกเป็นภูเขาและหาดทรายที่สวยงาม

จังหวัดภูเก็ต มีลักษณะภูมิอากาศแบบเขตศูนย์สูตร อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีอากาศร้อนชื้นตลอดปี มี 2 ฤดู ประกอบด้วย ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เมษายน - พฤศจิกายน และฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ ธันวาคม - มีนาคม ความแตกต่างของอุณหภูมิประมาณ 18.8 - 36.3 องศาเซลเซียส

2.3 ประชากรและความหนาแน่นของประชากร

ประชากรจังหวัดภูเก็ต ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2541 มีจำนวน 231,206 คน เป็นชาย 114,118 คน หญิง 117,088 คน ความหนาแน่นของประชากร 426 คนต่อตารางกิโลเมตร

3. สภาพทางเศรษฐกิจ

ภาวะทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตดีขึ้นอยู่กับราคาสินค้าแร่ดีบุกเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากราคาดีบุกในตลาดโลกต่ำลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ผู้ประกอบการจึงหันมาทำธุรกิจท่องเที่ยวกันมากขึ้น ทำให้รายได้หลักของจังหวัดภูเก็ตมาจากธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานว่าในปี 2539 จังหวัดภูเก็ตมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ตามราคาประจำปี 29,924.88 ล้านบาท แยกเป็นสาขาการบริการ 29.59 % เกษตรกรรม 14.77 % การค้าส่งและค้าปลีก 12.76 % การคมนาคมขนส่ง 11.80 % อุตสาหกรรม 10.52 % การก่อสร้าง 7.25 % การธนาคาร ประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ 6.88 % และอื่น ๆ 6.43 % มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวปี 2539 156,675 บาท ซึ่งจังหวัดภูเก็ตมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงเป็นอันดับ 1 ในภาคใต้ และสูงเป็นอันดับ 7 ของประเทศ รองจาก กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี ระยอง ชลบุรี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ

ผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาประจำปี

จังหวัดภูเก็ต

(หน่วยพันบาท)

สาขาการผลิต	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
เกษตรกรรม	1,729,790	2,598,361	2,989,198	2,920,782	4,075,846	4,356,193	4,418,578
กสิกรรม	350,981	366,623	412,402	403,435	569,503	767,779	775,001
ปศุสัตว์	93,060	113,855	147,642	96,208	134,114	137,001	144,564
ประมง	1,096,090	1,898,504	2,167,204	2,131,620	3,022,055	3,059,898	3,102,366
ป่าไม้	0	16	13,791	8,955	2,645	25	0
บริการทางการเกษตร	335	326	227	557	189	224	198
การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	189,324	219,037	247,932	280,007	347,340	391,266	396,449
เหมืองแร่และข่อยหิน	147,046	41,392	58,777	19,143	14,285	6,501	6,374
อุตสาหกรรม	1,688,006	1,497,676	1,715,245	1,903,970	2,458,375	3,236,107	3,149,572
การก่อสร้าง	1,796,160	2,106,108	2,181,842	1,928,182	1,374,147	1,288,242	2,169,329
การไฟฟ้าและการประปา	352,378	411,566	478,801	576,786	675,287	733,189	761,903
การคมนาคมขนส่ง	2,194,426	2,466,951	2,173,887	3,542,937	3,058,188	3,566,726	3,529,809
การค้าส่งและค้าปลีก	1,707,109	1,889,895	2,105,117	2,323,838	2,794,269	3,377,667	3,819,047
การธนาคาร	1,003,942	1,074,326	1,255,279	1,547,020	1,794,782	1,874,411	2,509,638
ประกันภัยและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์							
ที่อยู่อาศัย	230,857	278,724	300,056	330,360	372,229	447,871	517,671
การบริหารและการป้องกันประเทศ	277,495	316,901	385,844	436,054	478,072	591,322	637,918
การบริการ	4,268,894	4,768,173	5,005,450	5,413,396	6,348,858	7,851,726	8,855,042
ผลิตภัณฑ์จังหวัด	15,396,104	17,405,072	18,649,496	20,942,468	23,444,338	27,329,955	29,924,882
มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว (บาท)	87,978	98,588	103,608	114,440	126,726	145,372	156,675
ประชากร (1,000 คน)	175	177	180	183	185	188	191

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ¹

¹ กองบัญชาประชาชนชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดปี 2539, (ม.ป.ท. : ม.ป.ป.), หน้า 45

4. สภาพทางสังคม

4.1 การศึกษาและสาธารณสุข

ในปีการศึกษา 2540 จังหวัดภูเก็ตมีโรงเรียน จำนวน 85 แห่ง มีครู 2,263 คน และมีนักเรียน 42,942 คน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1 : 19 ส่วนสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา มี 8 แห่ง มีอาจารย์ 501 คน และมีนักศึกษา 12,970 คน อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา เท่ากับ 1 : 26

ด้านการสาธารณสุข จังหวัดภูเก็ตมีสถานบริการสาธารณสุข ซึ่งสามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีโรงพยาบาล ทั้งภาครัฐและเอกชน รวม 9 แห่ง จำนวน 823 เตียง อัตราส่วนจำนวนเตียงต่อประชากร เท่ากับ 1 : 270 อัตราส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 1,789 และอัตราส่วนพยาบาลต่อประชากร เท่ากับ 1 : 567

4.2 การศาสนา

ชาวภูเก็ตประกอบด้วยชนหลายชาติ หลายศาสนา การยึดถือและปฏิบัติทางศาสนาจึงมีความแตกต่างกันตามความคิด ความเชื่อและความเลื่อมใสศรัทธาตามแบบบรรพชนของตน โดยร้อยละ 72.61 ของจำนวนประชากรเป็นพุทธศาสนิกชน ร้อยละ 25.53 ของประชากรเป็นอิสลามิกชน ร้อยละ 1.24 เป็นคริสตศาสนิกชน ร้อยละ 0.62 เป็นศาสนิกชนในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และซิกข์

5. สภาพทางการเมือง การปกครอง และการบริหาร

5.1 สภาพทางการเมือง

จังหวัดภูเก็ตเดิมแบ่งเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 คน คือ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 142,704 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 87,185 คน คิดเป็นร้อยละ 66.96 จำนวนบัตรเสีย 1,524 บัตร คิดเป็นร้อยละ 1.75 ปัจจุบันแบ่งเขตการเลือกตั้งเป็น 2 เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 1 คน ตามประกาศเขตเลือกตั้งจังหวัดภูเก็ต ลงวันที่ 7 กันยายน 2541

5.2 สภาพทางการปกครอง

จังหวัดภูเก็ตแบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 3 อำเภอ 17 ตำบล 102 หมู่บ้าน ดังนี้

1) อำเภอเมืองภูเก็ต แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 ตำบล 44 หมู่บ้าน 2 เทศบาล 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 6 องค์การบริหารส่วนตำบล

2) อำเภอดอนสัก แบ่งเขตการปกครองเป็น 6 ตำบล 46 หมู่บ้าน 2 เทศบาล 6 องค์การบริหารส่วนตำบล

3) อำเภอกะทู้ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 13 หมู่บ้าน 2 เทศบาล 1 องค์การบริหารส่วนตำบล

5.3 สภาพทางการบริหาร

1) การบริหารราชการส่วนกลาง มีส่วนราชการสังกัดส่วนกลางของ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มาตั้งที่ทำการอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต จำนวน 66 หน่วย แบ่งเป็นส่วนราชการ 45 หน่วยงาน และรัฐวิสาหกิจ 21 หน่วยงาน

2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาคของ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มาตั้งสำนักงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต 2 ระดับ คือ

2.1) ระดับจังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการจังหวัด จำนวน 35 หน่วยงาน มีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการแผ่นดินใน จังหวัด

2.2) ระดับอำเภอ ประกอบด้วยส่วนราชการ 3 อำเภอ 17 ตำบล และ 103 หมู่บ้าน มีหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของนายอำเภอ

3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ตมีการปกครองและการบริหารส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ คือ

3.1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต 1 แห่ง

3.2) เทศบาล มี 6 แห่ง คือ

- เทศบาลเมืองภูเก็ต
- เทศบาลตำบลป่าตอง
- เทศบาลตำบลกะรน

- เทศบาลตำบลกะพ้อ
- เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี
- เทศบาลตำบลเชิงทะเล

3.3) องค์การบริหารส่วนตำบล มี 13 แห่ง

- องค์การบริหารส่วนตำบลวิชิต
- องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา
- องค์การบริหารส่วนตำบลฉลอง
- องค์การบริหารส่วนตำบลราไวย์
- องค์การบริหารส่วนตำบลกะรน
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว
- องค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุนทร
- องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล
- องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก
- องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว
- องค์การบริหารส่วนตำบลสาธุ
- องค์การบริหารส่วนตำบลกมลา

บทที่ 4

บัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงินในจังหวัดภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ตมีการจ้างบัณฑิตอาสา จำนวน 26 คน และผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน จำนวน 1 คน โดยได้ดำเนินงานตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงินเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ดังนี้

ประกาศรับสมัคร

ระหว่างวันที่ 15-30 ธันวาคม 2541¹ มีผู้มาสมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นบัณฑิตอาสา จำนวน 61 คน² และผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน จำนวน 1 คน³

คัดเลือก

แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน⁴ โดยได้ดำเนินการคัดเลือกในวันที่ 6, 8, 11 และ 12 มกราคม 2542

ประกาศผล

วันที่ 18 มกราคม 2542 มีผู้ผ่านการคัดเลือกในตำแหน่งบัณฑิตอาสา จำนวน 51 คน⁵ และผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน จำนวน 1 คน⁶

---

¹ ประกาศจังหวัดภูเก็ต ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2541 เรื่อง รับสมัครคัดเลือกเพื่อจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน

² ประกาศจังหวัดภูเก็ต ลงวันที่ 4 มกราคม 2542 เรื่อง รายชื่อผู้มีสิทธิเข้ารับการคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าเป็นลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งบัณฑิตอาสา

³ ประกาศจังหวัดภูเก็ต ลงวันที่ 4 มกราคม 2542 เรื่อง รายชื่อผู้มีสิทธิเข้ารับการคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าเป็นลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน

⁴ คำสั่งจังหวัดภูเก็ต ที่ 1574/2541 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2541 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน

⁵ ประกาศจังหวัดภูเก็ต ลงวันที่ 18 มกราคม 2542 เรื่อง ผลการคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าเป็นลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งบัณฑิตอาสา

⁶ ประกาศจังหวัดภูเก็ต ลงวันที่ 18 มกราคม 2542 เรื่อง ผลการคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าเป็นลูกจ้างชั่วคราวในตำแหน่งผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน

รายงานตัว

ระหว่างวันที่ 19 - 22 มกราคม 2542 โดยมีผู้มารายงานตัวในตำแหน่งบัณฑิตอาสา จำนวน 26 คน (เรียกถึงลำดับที่ 32) และตำแหน่งผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน จำนวน 1 คน

ปฐมนิเทศและอบรม

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 25 - 30 มกราคม 2542

ณ วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีพังงา

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 29 - 31 มีนาคม 2542

ณ วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีพังงา

ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2542

บัณฑิตอาสาได้ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 แห่ง ดังนี้

(1) องค์การบริหารส่วนตำบลกะรน	จำนวน 1 คน
(2) องค์การบริหารส่วนตำบลราไวย์	จำนวน 2 คน
(3) องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา	จำนวน 2 คน
(4) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว	จำนวน 2 คน
(5) องค์การบริหารส่วนตำบลฉลอง	จำนวน 2 คน
(6) องค์การบริหารส่วนตำบลวิชิต	จำนวน 3 คน
(7) องค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี	จำนวน 3 คน
(8) องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล	จำนวน 2 คน
(9) องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว	จำนวน 2 คน
(10) องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุนทร	จำนวน 2 คน
(11) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก	จำนวน 2 คน
(12) องค์การบริหารส่วนตำบลสาธุ	จำนวน 1 คน
(13) องค์การบริหารส่วนตำบลกมลา	จำนวน 2 คน

ผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน ปฏิบัติงานอยู่ ณ สำนักงานประชาสงเคราะห์
จังหวัดภูเก็ต

ในระหว่างช่วงการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการ
สังคม รอบที่ 1 มีบัณฑิตอาสาสมัคร ช่าง และบรรจุกทดแทน ดังนี้

ลาออก 3 คน

ช่าง 1 คน

บรรจุก 3 คน

การกำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครในพื้นที่

โดยทุกหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดภูเก็ต
กำหนดการกำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครในพื้นที่ ดังนี้

(1) สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดภูเก็ต กำกับดูแลบัณฑิต
อาสาสมัครในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวิชิต และองค์การบริหารส่วนตำบลฉลอง

(2) สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดภูเก็ต กำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว และองค์การบริหารส่วนตำบลราไวย์

(3) สำนักงานจัดหางานจังหวัดภูเก็ต กำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลกะรน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุนทร และองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเชิงทะเล

(4) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดภูเก็ต กำกับดูแล
บัณฑิตอาสาสมัครในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสาธุ องค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี
และ องค์การบริหารส่วนตำบลกมลา

(5) สำนักงานประกันสังคมจังหวัดภูเก็ต กำกับดูแลบัณฑิตอาสาสมัครในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว และ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก

บทที่ 5

ปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในจังหวัดภูเก็ต

ในบทนี้เป็นการเสนอปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในจังหวัดภูเก็ต ในช่วงการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม รอบที่ 1 โดยรวบรวมจากแบบรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือน (แบบ บอ. 3) ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2542 ตลอดจนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้กำกับดูแลบัณฑิตอาสา และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดในรูปแบบของการพรรณาคความ โดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญ แบ่งเป็น 3 มิติ คือ

- (1) มิติด้าน "ภารกิจ" ของบัณฑิตอาสาในการสำรวจข้อมูล
- (2) มิติด้าน "คน" ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา
- (3) มิติด้าน "วัสดุอุปกรณ์" ในการปฏิบัติงาน

ซึ่งสามารถประมวลสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในจังหวัดภูเก็ต ได้ดังนี้

มิติด้านภารกิจ

1) การกำหนดระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคม รอบที่ 1 มีความแตกต่างกัน ดังนี้

- แบบสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม (แบบ ทรส.1) และคู่มือบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน (เล่มสีน้ำเงิน)

กำหนดระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลรอบที่ 1 คือ มีนาคม - พฤษภาคม¹

- คู่มือบัณฑิตอาสา เรื่อง การสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคม ในภาคผนวก ก กำหนดให้สำรวจข้อมูลตามแบบ ทรส.1 จนครบทุกหมู่บ้านภายในวันที่ 15 เมษายน 2542 เป็นการสิ้นสุดการสำรวจรอบที่ 1² และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นับการสิ้นสุดการสำรวจรอบที่ 1 ในวันที่ 15 เมษายน 2542³

---

¹ ทบวงมหาวิทยาลัย และ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, คู่มือบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 12/1

² กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, คู่มือบัณฑิตอาสา เรื่อง การสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม, (กรุงเทพฯ : ยุทธวิธีนทร์การพิมพ์, 2542), หน้า ก - 2

³ คูรายละเอียดยกในหนังสือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ค่วนที่สุด ที่ รส 0422/ว 166 ลงวันที่ 21 เมษายน 2542 เรื่อง การประมวลผลข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคม

ความไม่สอดคล้องกันในการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติภารกิจ หรือความไม่ชัดเจนในการกำหนดระยะเวลาของกิจกรรม จะมีผลต่อการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพราะการกำหนดระยะเวลามีความสัมพันธ์กับเป้าหมายที่ต้องการสำรวจ โดยบัณฑิตอาสาเข้าใจว่าระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลรอบที่ 1 คือ มีนาคม - พฤษภาคม ซึ่งแตกต่างจากการกำหนดให้สิ้นสุดการสำรวจรอบที่ 1 ในวันที่ 15 เมษายน 2542 ถึง 1 เดือน 15 วัน

2) ในการสำรวจข้อมูล มีการสำรวจที่ซ้ำซ้อนกันทำให้เสียเวลา ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ซึ่งควรจะดำเนินกิจกรรมที่มีความคล้ายคลึงกันไปในช่วงระยะเวลาเดียวกันหรือพร้อมกัน กล่าวคือ เมื่อให้บัณฑิตอาสาสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในระยะเวลาหนึ่งแล้ว ก็ให้มีการสำรวจข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือนทั่วประเทศอีก ทำให้บัณฑิตอาสาต้องกลับไปสำรวจข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้สำรวจมาแล้วเพียงทั้งสองช่วงระยะเวลาห่างกันไม่มากนัก

3) เป้าหมายในการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม จนครบทุกหมู่บ้านในการสำรวจข้อมูลรอบที่ 1 และการสำรวจข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือนทั่วประเทศของทุกคนในทุกครอบครัวนั้น ในการสำรวจข้อมูลบัณฑิตอาสาต้องประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ความไม่สะดวกในการคมนาคมของบางพื้นที่ สภาพภูมิอากาศที่ไม่อำนวย กลุ่มเป้าหมายไม่อยู่ในพื้นที่เนื่องจากต้องไปประกอบอาชีพ ตลอดจนในบางพื้นที่มีประชากรอยู่นานแน่น ย่อมมีผลต่อเป้าหมายในการสำรวจซึ่งเป็นการกิจของบัณฑิตอาสา เพราะต้องใช้เวลาเพิ่มมากขึ้นจากที่ได้กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่สามารถสำรวจข้อมูลได้ครบตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นผลลัพธ์ (Outcome) ที่สำคัญยิ่งต่อการประมวลผลข้อมูลเพื่อรายงานเป็นภาพรวมของเรื่องที่ต้องการสำรวจ

มิติตำหนัก

ประกอบด้วย ประชาชน กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และประธานกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1) ประชาชน

ในการสำรวจข้อมูล บัณฑิตอาสาได้รายงานผลการปฏิบัติงานว่าไม่ได้รับความสนใจ ขาดความร่วมมือในการให้ข้อมูล เบื่อหน่ายต่อการถูกสำรวจซ้ำซ้อน

ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาที่ต้องการความร่วมมือจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเองบนพื้นฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลในชุมชนนั้นๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงสำหรับใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในการสำรวจข้อมูล เพื่อนำไปใช้สำหรับเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2) กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ไม่สนใจปฏิบัติงาน และไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรอันเกิดจากความไม่พร้อมตั้งแต่แรกที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการแต่งตั้งคณะกรรมการเพียงเพื่อให้ครบตามองค์ประกอบเท่านั้น โดยที่ยังไม่ทราบว่าจะต้องมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

3) ประชาชนกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

มีภารกิจส่วนตัวทำให้ไม่สนใจกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน บางแห่งไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ดำเนินกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนนั้นๆ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อันมีผลต่อการให้ความสนใจ ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในการสำรวจข้อมูลได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้

มิติด้านวัสดุอุปกรณ์

ปัจจัยพื้นฐานที่ควรยึดถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงาน ประกอบด้วย คน (MAN) เงิน (MONEY) วัสดุอุปกรณ์ (MATERIAL) และการจัดการ (MANAGEMENT)

วัตถุประสงค์ที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้ดูว่างตามเป้าหมายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง แต่จากการรวบรวมปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพบว่าขาดแคลนวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงานแล้ว การปราศจากองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมจะทำให้การปฏิบัติงานไม่สามารถดำเนินไปด้วยดี งานก็จะไม่สัมฤทธิ์ผลอย่างมีคุณค่า

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

รายงานการศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในจังหวัดภูเก็ต ช่วงการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม รอบที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 2) ศึกษาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 3) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร ระเบียบ หนังสือสั่งการ และอื่น ๆ ตลอดจนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้กำกับดูแล บัณฑิตอาสา และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในจังหวัดภูเก็ต ในช่วงการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม รอบที่ 1 มีประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการสำรวจข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านภารกิจ มีความไม่ชัดเจนในการกำหนดระยะเวลาสำหรับการสำรวจข้อมูล การสำรวจข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายที่ไม่สามารถสำรวจได้ในระยะเวลาที่จำกัด มิติด้านคน ประชาชนไม่สนใจ ขาดความร่วมมือ เบื่อหน่ายการสำรวจที่ซ้ำซ้อน ตลอดจนกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และประธานกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ไม่สนใจปฏิบัติงาน โดยที่บางแห่งไม่มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มิติด้านวัสดุอุปกรณ์ บัณฑิตอาสาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ปัญหาดังกล่าวจะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในการสำรวจข้อมูลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันก่อให้เกิดผลดีกับการดำเนินงานตามโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประสานงานระหว่างกระทรวงและกรม ในการดำเนินการกิจด้านการสำรวจข้อมูลจากประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน
2. ควรมีการเพิ่มกำลังคนให้เพียงพอสำหรับการสำรวจข้อมูล
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ ภารกิจของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เกี่ยวกับโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงการดำเนินการกิจของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่ามีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไร เมื่อเข้าใจย่อมเป็นผลให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานมากขึ้น จากเหตุนี้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ควรที่จะเร่งดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างทั่วถึง โดยการใช้สื่อทุกประเภท มีการจัดทำเอกสารแผ่นพับเพื่อแจกจ่าย จัดทำเป็นเทปโทรทัศน์บรรยายให้คนทั่วไปได้ทราบโดยผ่านสื่อที่ได้กล่าวถึง
4. ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในทุกระดับและทุกด้านให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง ในลักษณะของการฝึกอบรมหลักสูตรเข้มข้น (Intensive Courses) โดยขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถผลักดันให้การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งย่อมมีผลต่อการดำเนินการกิจของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
5. ควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ คอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
6. ควรเพิ่มงบประมาณเพื่อสนับสนุนค่าวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น
7. ควรมีการรวบรวม ศึกษา และสรุปปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

บรรณานุกรม

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คู่มือบัณฑิตอาสา เรื่อง การสำรวจข้อมูลผู้ประสบ
ปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม กรุงเทพฯ : ยุทธรินทร์การพิมพ์ ,2542
กองบัญชาประชาชนติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ปี 2539 ม.ป.ท. : ม.ป.ป.
ทบวงมหาวิทยาลัย และ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คู่มือบัณฑิตอาสาและผู้มี
ประสบการณ์ด้านการเงิน กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542
